

veranderde toch het uitoefenen van de praktijk: er kwamen collega's bij, er kwam een verloskundige, er waren meer specialisten en meer specialismen, de wegen werden aanzienlijk verbeterd, de apotheek werd aan een apotheker overgedragen. Dit alles is herkenbaar als het patroon van de toenmalige platte-landsarts.

Het bijzondere aan Strumphler is te verdelen in drie aspecten. In de eerste plaats toonde hij een grote verbondenheid met en een sterk plichtsgevoel voor de praktijkpopulatie. Men zou verwachten dat iemand die, samen met zijn partner, zoveel werk verzet, ook lichamelijk sterk is; dat bleef in zijn geval niet zo. In 1960 werd een schildkliercarcinoom radicaal en met succes verwijderd, in 1981 had hij zijn eerste hartinfarct; het lopen werd moeilijker, in 1989 werd een kop-halsprothese in een heup geplaatst, en in datzelfde jaar volgde het tweede infarct. Het moeilijkste was echter de ziekte van zijn vrouw Els, zijn stut en steun, en haar overlijden in 1984. En toch, steeds was hij weer binnen de kortste keren in de praktijk aan het werk. Beschikbaar zijn hoorde erbij, ziek zijn niet: de kwaliteit en de continuïteit in de zorg voor zijn patiënten bewaren, dat was zijn zorg.

Het tweede bijzondere aan hem was de wijze van praktijkvoering. Veelal worden in deze rubriek artsen herdacht die de medische wetenschap mede hebben ontwikkeld. Strumphler echter heeft de medische wetenschap toegepast en wel op kwalitatief hoog niveau, op een uiterst scientieuzen wijze, in een breed scala, 35 jaar lang in één plaats, ten behoeve van één populatie. Hij deed dat op zijn eigen, ietwat laconieke wijze, waarbij hij veelal in dialect met zijn patiënten uit deze door hem zo geliefde streek praatte. Bij zijn afscheid bleek hoe goed die populatie zijn werk en manier van doen heeft gewaardeerd.

Het derde bijzondere was zijn verbondenheid met de muziek: met zijn cello heeft hij vele uren in harmonie doorgebracht, voor een deel ook samen met de leden van het kwartet waarmee hij meer dan een kwart eeuw heeft gemusiceerd.

Zijn tweede vrouw Connie heeft hem de laatste jaren zowel in de praktijk als in zijn privé-leven op bekwame en liefdevolle wijze geassisteerd. Wij wensen haar en de kinderen van Coen sterkte bij het verwerken van het verlies van deze bijzondere man en vader.

G.VAN GELDORP

Rekken, februari 1996

In memoriam prof.dr.C.A.Wagenvoort. – Op maandag 23 november 1995 overleed onverwacht, op 75-jarige leeftijd, tijdens een vakantie reis naar Zuid-Afrika, Kees Wagenvoort. In hem verloren zijn talrijke vrienden, kennissen en collegae een aimabel, erudiet, bescheiden, onkreukbaar mens, een wetenschapper van groot internationaal formaat en een patholoog die generaties assistenten opleidde, inspireerde en tot voorbeeld was en die met velen van hen ook nadien persoonlijke vriendschappelijke banden onderhield.

Hij werd geboren te Den Haag en groeide op in Utrecht, waar hij ook zijn studietijd doorbracht en de opleiding in de pathologie volgde. Na een stageperiode van een jaar op de afdeling Histopathologie van het Hammersmith Hospital trad Wagenvoort toe tot de staf van het Pathologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Leiden. In deze periode bracht Wagenvoort een jaar door in de Mayo Clinics. In 1963 werd hij benoemd als hoogleraar pathologie aan de Universiteit van Amsterdam, een functie die hij tot aan zijn emeritaat in 1985 zou vervullen.

De naam van Wagenvoort is onlosmakelijk verbonden met de pathologie van de longcirculatie. Met Jesse E. Edwards (Mayo Clinics) en Donald A. Heath (Liverpool) was hij de grondlegger van dit terrein van onderzoek. Gedrieën publiceerden zij het onbetwiste standaardwerk over dit onderwerp.

Later volgde het alom bekende zwarte boek over pulmonale hypertensie, van 'the Wagenvoorts', geschreven samen met zijn vrouw Noeke. Een derde boek volgde in 1989. In talloze publicaties (Wagenvoort was de meest geciteerde Nederlandse patholoog) en wetenschappelijke voordrachten, waarvoor hij de gehele wereld bereisde, bracht Wagenvoort verslag uit van het systematische en minutieuze onderzoek dat hij en zijn vrouw verrichtten aan diermodellen, obductiepreparaten, maar vooral ook open longbipten, genomen ter evaluatie van de oorzaak van pulmonale hypertensie of de ernst van de afwijkingen tengevolge van een congenitaal hartgebrek.

Na zijn emeritaat bleef Wagenvoort actief, in de Erasmus Universiteit te Rotterdam, waarheen hij enkele dagen per week vanuit zijn woning in Buitenveldert afreisde. Een grote slag was het plotselinge overlijden van zijn vrouw. Na een moeilijke tijd, waarin hij alleen zijn weg moest gaan, volgde de blijdschap van een nieuw huwelijk, met Erna, met wie hij opnieuw een gelukkige tijd had, in Buitenveldert of op reis, naar de verste uithoeken van de wereld. Het einde kwam plotseling en laat een grote leegte achter. Mogen de gevoelens van dankbaarheid voor het vele dat Kees Wagenvoort heeft betekend, als collega en als mens, en de vriendschap van zovelen over zoveel jaren, haar tot steun zijn bij het dragen van dit grote verlies.

W.J.MOOI

Rotterdam, januari 1996

In memoriam J.H.Pannekoek. – Op 15 januari 1996 overleed J.H.Pannekoek, internist. Hij werd geboren op 5 mei 1905 in Batavia. Zijn schoolopleiding kreeg hij op zes lagere scholen en drie HBS-en in Batavia en Utrecht.

Pannekoek was een bijzonder goede schaker, die als één van de weinigen Euwe kon bedreigen. Aanvankelijk wilde hij wis- en natuurkunde gaan studeren, maar het werd uiteindelijk geneeskunde. Na zijn artsexamen overwoog Pannekoek psychiater te worden, maar hij kwam in de interne geneeskunde terecht als assistent van Hijmans van den Bergh. Van 1932 tot 1937 was hij als internist werkzaam in de psychiatrische inrichting Meerenberg in Santpoort, waar hij opmerkte dat tuberculose opvallend veel voorkwam onder de patiënten.

In 1937 liet hij zich door zijn vriend H.Hartstra, internist te Hengelo, overhalen om naar Almelo te komen. Daar zocht hij met grote werkkraft en improvisatievermogen zijn weg in de interne geneeskunde van die tijd. In de oorlog heeft Pannekoek met onder anderen Hartstra en Brutel de la Rivière door een moedige en consequente houding de aanzet helpen geven tot de organisatie van het artsenverzet.

In Almelo was Pannekoek op een gegeven moment onbezoldigd directeur van drie ziekenhuizen. In die tijd begonnen zijn ideeën te rijpen over ziekenhuisorganisatie en stafvorming ter wille van de medische kwaliteit.

